

Onderzoek binnen Dalton.

De school wil de onderzoekvaardigheden van de leerlingen vergroten. Zij stellen daarbij concreet de volgende vragen:

- welke competenties hebben leerlingen nodig?
- wat is de rol van de leerkracht in begeleiding van leren onderzoeken?
- kan mindmapsoftware helpen in het stimuleren van onderzoeksvaardigheden?

Binnen het lectoraat Dalton, verbonden aan Saxion Hogescholen Deventer, is één van de onderzoeksterreinen de betekenis van de taak, zoals deze oorspronkelijk door Helen Parkhurst bedoeld is:

Onderzoekslijn 2 De taak in het Daltonplan.

Het Daltonplan staat of valt met de taak. "The Dalton Laboratory Plan hinges upon the assignments," aldus Parkhurst zelf (1922). Zij stelde specifieke en hoge eisen aan de taken. Willen de taken de last kunnen dragen die ze in het Daltonplan hebben, dan moeten ze qua inhoud, vorm en niveau aan bepaalde criteria voldoen. In haar geschriften is Parkhurst duidelijk over welke dat zijn en geeft ze verscheidene voorbeelden. Het lijkt erop dat de taken in de tegenwoordige praktijk van het Daltonplanonderwijs vaak niet beantwoorden aan de principes van Parkhurst.

We brengen in kaart hoe de ideale taak à la Parkhurst eruitziet en waarom: wat zijn de kenmerken van de goede taak en wat zijn de redenen voor deze kenmerken? We vergelijken de typische Daltonplantaak en haar rechtvaardiging met andere opvattingen over taken en zelfwerkzaamheid in de onderwijspedagogiek (o.a. opdrachten, projecten) om het karakteristieke van het Daltonplan nog scherper en helderder voor ogen te krijgen. Vervolgens vergelijken we wat Parkhurst bedoelde (zoals in kaart gebracht), met wat er in de Nederlandse Daltonplanpraktijk gebeurt aan en in taken. We gaan na wat de verklaringen zijn voor het verschil tussen theorie en praktijk en we evalueren het verschil. Komt onze verwachting uit dat het verschil onderwijspedagogisch gezien ongunstig is, dan doen we voorstellen voor verbetering.

Toelichting:

De Daltonprincipes vormen een Nederlandse uitwerking van de visie op mens en maatschappij zoals geformuleerd door H. Parkhurst: Zelfstandigheid, samenwerking, vrijheid/verantwoordelijkheid. Elke school geeft deze principes op een eigen wijze vorm. Voor Dalton bestaat er dan ook geen 'blauwdruk'. Dalton is geen methode, maar een 'influence' (Parkhurst)

Wat we op elke school terug zien is de Taak. Simpel gezegd gaat het dan om het volgende: Een deel van de leerstof wordt niet klassikaal geleerd, maar ondergebracht in taken. Het gaat om een stuk leerstof dat een kind relatief onafhankelijk van de leerkracht, maar eventueel samen met een of meer kinderen, binnen een bepaalde tijd moet verwerken. Dat heeft consequenties voor de leerkracht, de leerlingen en de school.

Werken met taken heeft pedagogische doelen (bv. leren samenwerken, verantwoordelijkheid dragen, leren kiezen en plannen) en didactische doelen (bv. leerstof ordenen, selecteren, beheersen en evalueren).

In de taak komt de essentie van de Daltonpedagogiek en didactiek sterk naar voren.

Maar:

In het Daltonplan heeft Parkhurst vrij nauwkeurig omschreven waar de taak aan moet voldoen. De Daltonpraktijk laat echter een andere uitwerking van de taak zien. Er is een grote discrepantie tussen de nu gehanteerde '**Weektaak**' en wat we binnen het lectoraat '**de Daltontaak**' zijn gaan noemen.

De Weektaak (Daltonpraktijk)

In het hedendaagse Daltononderwijs wordt dikwijls een onderscheid gemaakt tussen Daltonuren en klassikale uren. Dat wat individueel (schriftelijk)gedaan kan worden, zien we meestal in de taak beschreven. Op sommige taken worden ook de klassikale lessen aangegeven. Deze taak is gebonden aan een bepaalde tijdsduur (dag, week, maand). De taken worden schriftelijk opgegeven per vak en verwijzen in veel gevallen

naar lesmethodes. Taken worden dikwijls op een niveau aangeboden, maar er zijn mogelijkheden voor differentiatie.

Leerlingen kiezen zelf de volgorde van hun werk en bepalen zelf hoe lang zij hieraan werken. Ook bepalen ze vaak zelf of ze het samen met andere leerlingen doen. Uiteindelijk zijn ze zelf verantwoordelijk voor het afkrijgen van de taak. Ze plannen hun werk op de taak en vinken dat af. Ideaal gesteld controleren ze zelf hun werk. De instructie is vaak klassikaal voor alle opdrachten achter elkaar.

Dalton en de vaklokalen

In de visie van Parkhurst vindt het onderwijs voornamelijk plaats in vaklokalen, zgn, laboratory. Een bepaald leergebied staat daarin centraal. (bijvoorbeeld science). De leerkrachten zijn min of meer vakleerkrachten. (vergelijk VO) Leerlingen kunnen in het vaklokaal experimenteren en proefondervindelijk leren. De ervaring staat centraal. Ze werken in wisselende samenstelling en met verschillende leeftijden. Ze bepalen zelf hoelang ze hier werken. De docent is begeleider/coach. Leerlingen werken naar een bepaald doel, dus niet geleid door een methode ! In het vaklokaal zijn ook groepslesjes (conferences). Leerlingen zitten ook in een basisklas en hebben daar gemeenschappelijke lessen en activiteiten. Het gevoel van 'gemeenschap' krijgt hier een plaats.

Daltontaak

Leerlingen krijgen een aantal taken waaraan ze in de vaklokalen kunnen werken (Samen vormen deze een contract). De taken vormen een afgeronde eenheid als het gaat om instructie, leerstof, opgaven, begeleiding, evaluatie. Deze taak moet binnen de mogelijkheden van het kind liggen. Zonodig worden ze op drie niveaus aangeboden (vgl. B-H-V model). De taak wordt schriftelijk aangeboden. Daarin staat duidelijk wat hem te wachten staat. Niet alleen de opdrachten, maar ook de te verwachten problemen, suggesties om die op te lossen. De taak wordt gefaseerd in weektaken

Binnen het lectoraat willen we graag modellen van deze vorm van Daltontaak ontwikkelen. Parkhurst geeft ook een uitwerking van 'De Taak' in een aantal

stappen. Deze uitwerking zal vertaald naar deze tijd een mooie leidraad kunnen vormen voor een nadere vorm van 'De Taak'. Kernelementen hierbij zullen – naast reguliere Dalton-elementen als verantwoordelijkheid, contract, verantwoording afleggen, etc – vooral te vinden zijn op zijn de gebieden: Onderzoek en ICT.

Parkhurst geeft specifieke aandachtspunten voor de taak. We zetten ze op een rijtje:

- Vooraf (Preface). De inleiding van de taak moet leerlingen nieuwsgierig maken. Het moet ze motiveren, belangstelling wekken, behoefte creëren. (wij spreken van 'betekenis verlenen').
- Het onderwerp (Topic). Het onderwerp van de taak. Het centrale idee.
- Opgaven (Problems). Het gaat om de opgaven waarvoor je een oplossing vindt. Actief en probleemoplossend leren. (Een kaart tekenen, een route lopen, een experiment doen). Ook het aanpakgedrag (strategieën) worden opgenomen in de taak.
- Schriftelijk werk (Written work). Beschrijving van het schriftelijk werk dat gedaan moet worden.
- Geheugenwerk (Memory work). Al het werk dat leerlingen moeten onthouden staat in de taak vermeld.
- Mondelinge lessen (Conferences). Binnen de taak zijn er afwisselend groepslessen en individueel werk. Op de taak staat aangegeven op welk moment de groep bij elkaar komt. De leerling kan zich daar op voorbereiden. (discussie, materiaal verzamelen, iets presenteren).
- Naslagwerk (References). Het naslagwerk dat de leerlingen kunnen hanteren. De mediatheek is belangrijk. (Anno nu voegen we daar internet aan toe).
- Vereffening (Equivalents). De taak gaat uit van studiebelastinguren, de tijd die voor de taak staat. Op de taak staat vermeld hoe controle en aftekening is geregeld. Het overzicht voor leerlingen en leerkrachten is belangrijk. Parkhurst ontwierp een uitgebreid administratief systeem.
- Mededelingenbord (Bulletin study). Verwijzingen naar materialen, handleidingen, stappenplannen, etc. Denk aan een prikbord.
- Samenhang (Departmental cuts). De leerstof wordt in samenhang aangeboden. Parkhurst was fel gekant tegen vakkenonderwijs. Ze streefde integratie na.

Uit: hoofdstuk 5 en 6 van [Onderwijs volgens het Daltonplan](#)

Op basis van dit concept van 'Werken met taken' hoopt het Daltonlectoraat een hele serie modeltaken te ontwerpen. De Hooiberg zou al experimenterend met de taak een belangrijke bijdrage aan de uitontwikkeling van dit concept van geïntegreerd onderwijs kunnen leveren. Onder andere in de vorm van de ervaringen met het ontwikkelen en uitvoeren van een aantal modeltaken. Met bijna 300 Daltonscholen (waaronder ruim 20 VO-scholen, die ook in Dalton- en projecturen een aantal taken geïnteresseerd zullen zijn in 'De Dalton-taak') en daarnaast vele scholen, die al veel daltonelementen in zich hebben zonder direct daltonschool te heten, lijkt een bijdrage aan de ontwikkeling van 'De Daltontaak' voor een grote doelgroep interessant te kunnen zijn.

Op dit moment is het Daltonlectoraat nog bezig haar onderzoeksplan definitief vast te stellen. Bovenstaande teksten zijn eerste uitwerkingen van het basisconcept van de onderzoekslijn: 'De Daltontaak'.

Kortom:

Genoeg mogelijkheden om geïnspireerd door een traditionele vernieuwer als Helen Parkhurst een grote bijdrage te leveren aan vernieuwend onderwijs, waarbij onderzoek en de mogelijkheden van ict daarbij een belangrijke rol zullen spelen.

Maar duidelijk is ook dat er over de relatie Dalton en ICT, in het bijzonder ons vraagstuk "Leren onderzoeken", geen literatuur bekend is.

Teksten, ontleend aan:

- Concept Onderzoeksplan lectoraat Deventer.
- De experimentele versie van les 7 van de certificeringroute van Dalton Deventer.
- Onderwijs volgens het Daltonplan (Helen Parkhurst).

Hans Wolthuis, 4 oktober 2006.